

איך נשכן את פרותינו?

של הפרה יתר על המידה (בקטע על הקוראל, פיסקה ג' בקטע על הקוראל המרוצף פיסקה ג); ובמפצמות — בעיה זו ידועה). נכון שאנו קשורים להיקף הכללי של המשק, אבל עלינו, כבעלי מקצוע, מוטל למצוא ולחפש דרך להרחיב את שטח המחיה של הפרה לאופטימום ולא למינימום. בסיכום פרק זה: עלינו למצוא מיבנה זול, מתאים לפרות ונוח לעובדים. מיבנה שיהיה תוראם, ראשית כל, לרוב ימי השנה בהתחשב עם אותם ימי־הסגריר שבחורף. נלמד מהניסיון שנרכש בארץ; אבל בחיפוש לפתרון הרצוי נשתחרר מהמצוי כיום במשקים.

להלן מספר הערות לשלוש צורות המיבנה שעליהן דנה הוועדה. נעשה עוול לקוראל, אשר נשפט לפי המצוי בארץ, כשבמשקים מספר הוא נבנה לא כתיקנו. נראה לי שהמסקנה שהקוראל כאילו מתאים רק לאיזורים עד 150 מ"מ גשם מוטעת היא. דבר זה אולי נכון במקרה שנסתפק, לפי המלצת הוועדה, בשלושים מטרים מרובעים לפרה. לא ראינו קוראל בקליפורניה שקוצץ עד לשטח כה מצומצם. ושם, כפי שנאמר כבר, רובו של העדר מוחזק בקוראלים פתוחים. גם שם קיימת בעיית הבוץ, אולם ישנם פתרונות. עלי להיראות שיש מגרעות גם בקוראל. האם למפצמות או לקוראל המרוצף אין מגרעות? האם מגרעות הקוראל עולות על אלו של המיבנים האחרים? האם צימצום שטח־מחיה למינימום כבמפצמה אי־ננה מגרעה שגורמת לסבל ולנזק? האם הליכה על בטון בקוראל המרוצף היא אידיאלית לפרות? ובאשר למפצמות: כמה בעיות מתעוררות גם שם! אני כשלעצמי יצאתי עם הרגשה לא נוחה ביותר מאחר שביקרתי בכמה משקים עם מפצמות ותאיר־ביצה. אך ייתכן שזוהי הרגשה סוב־יאקטיבית לגמרי; יכול להיות שאני נמנה עם אלה שעדיין מגזימים ורוצים לראות שטח רחב לפרות שלו. אבל נניח שזהו המיבנה האידיאלי לפרות. מה בדבר המצב במשק בכלל? מה עם יוקר הבנייה? מה עם אלפי הקובים של זבל נוזלי שנוצר מעדר של 400 ראש, כולל בני־הבקר? והו בערך גודל העדרים שלנו כיום.

בחוברת 102 מתפרסמים סיכומי הוועדה למי־בנים. הייתי מתייחס אליהם כלסיכומי רשמים בלבד אלמלא משפט אחד המופיע במאמר הנ"ל: „בשאלות אחרות — המסקנות ברורות (ההדגשה שלי) ולאחר שסוכמו על דעת כל המשתתפים יש לראות בהן הנחיות מוסכמות ומוסמכות (הדגשה שלי), הן כלפי המשק והן כלפי המתכנן“. אינני מטיל ספק ביידע המקצועי ובכוח השיפוט של חברי הוועדה, אולם חולק אני על הגישה הכללית ועל חלק של המסקנות הברורות.

הוועדה סיירה במשקים, התרשמה מהקיים ומוציאה, לפי דבריה, מסקנות ברורות בשאלות אחדות; אולם משאירה לקורא לקבוע מהן המסקנות הברורות. לפי המסקנות נראה שימי הגשם הספורים בשנה גזלו את מנוחת הוועדה, כלומר — אותם 60 הימים בערך בשנה שהבוץ נצמד לפרותינו (מדובר פה על חלק מכובד של הארץ; יש חלקים בארץ שבהם ימי־גשם מרובים יותר ויש — עם הרבה פחות). הוא שקבע את קו מחשבתם; ומתוך כך משתמעת מהכתוב, גם אם לא נאמר במפורש, ההמלצה לקוראל מרוצף, או מיבנה מפצמות עם תאיר־ביצה.

תמוה בעיני שהוועדה נמנעה לחפש פתרון אחר מלבד הפתרונות הקיימים ואשר יש, לפי דעתה, לשפרם. הנני חולק על הגישה הכללית לבעיה. מתקבל הרושם שהוועדה רואה בארצנו ארץ אירופית גשומה, וזו אינה המציאות הקיימת. אל נשכח שבשלוש מאות ימות־השנה הפרות שלנו יכולות להימצא בחוץ ואינן זקוקות להגנה מבוץ וגשם. עלינו איפוא ללמוד מאותן הארצות אשר מבחינת האקלים דומות לנו; ללמוד מאחזקת עדריהם אשר גם בתנובה ובריאות אינם נופלים מאלו שלנו — וכוונתי לקליפורניה. שם מחזיקים בתנאים אקלימיים מאוד דומים לשלנו אלפי פרות, עם תנובות לא קטנות משלנו, בקוראלים זולים ופשוטים.

הנני חולק על עוד נקודה במסקנות הוועדה. מסתמנת מהכתוב מגמה לצימצום שטח המחיה

רכז לחקר בניה כפרית מסוגל לעבד תכנית ביצוע לשינוי זה. (ויורשה לי דרך אגב להביע את הערכתי לעבודה ומחשבה שהושקעו עד כה על ידי המרכז במציאת פתרון לבעיות המיבנים).

סיכום

בחפשו פתרון למיבנים נשתחרר מהמציא אצלנו. נראה את הרצוי לפי תנאי האקלים לעדר שלנו וננסה את הרצוי להתאים למציא אצלנו היום.

שמחה ידידיה

קב' טעד, אלול תשכ"ט

האם הוועדה נתנה את דעתה גם על זה? יהיה איפוא ברור שלפני בניית המפעלות צריך למצוא פתרון לבעיות הנ"ל.

נודה שלכל המיבנים יתרונות וחסרונות. דעתי האישית היא שלטוח רחוק צריך למצוא שילוב בין תאירביצה וקוראל. דבר זה נעשה כבר בקליפורניה. ההתרשמות ממיבנה כזה היתה טובה. מה גם שלשילוב זה אפשר לנצל את הסככות הקיימות ואת החצרות שלנו. לא אפרט פה את פרטי המיבנה. במבנה זה יש הגנה בחורף נגד גשם ובזיף; ובנוסף לזה נשארים החצר והאיבוס מחוץ למיבנה התאים. אין סכנת רביצה על בטון; אין צימצום בשטח מחיה. בטוחני שהמ-

קירור חלב - כיצד?

המשק הקיבוצי

שני גורמים עיקריים משבשים את מערכת קירור החלב במשק הקיבוצי: (1) תפוקה הולכת וגדלה בייצור החלב; (2) התבלות (התיישנות) מהירה של ציוד הקירור, המקובל כיום.

בשנות החמישים היה משק החלב הקיבוצי בין הראשונים שעברו לקירור חלב בבדיקות מיוחדות לכך. תוך שנים מועטות עבר המשק הקיבוצי כולו לטיפול בחלב בצובר — קירור, איחסון והובלה.

ברכות הקירור ניבנו בהתאם לנורמות והספקי ייצור ועבודה של אותה התקופה. נפח סטנדרטי של מיכל היה 2,500 ו-3,500 ליטר; חישוב הקירור היה מבוסס על הספק חליבה של עד 200 ליטר/חולב/שעה; מכוני החליבה הופעלו ע"י חולב יחיד או שני חולבים; קירור שוטף תיאורטי היה מחושב לפי 500 ליטר/שעה (200 ליטר ועוד רורבה); קירור שיא תיאורטי היה מחושב לפי 700 ליטר/שעה (הכוונה לקירור החלב של קבוצת הפרות בעלות התנובה הגבוהה בעדר, אשר חליבתה מסתיימת בדרך כלל תוך מחצית השעה); משלוח החלב היה אחת ליומיים ברוב המשקים; הספק החליבה לפי פרות הגיע אז לכדי 25 פרות/חולב/שעה

במשקים רבים, בייחוד בקיבוצים, אך גם במושבים מסויימים, התעוררו לאחרונה בעיות רבות ושונות הקשורות בקירור החלב. על חשיבור תו של קירור יעיל אין צורך להרבות דברים. כל אחד מאיתנו מבין שקירור יעיל ותקין הינו גורם ראשוני בהשגת "פרס" (כביכול) — אם גם פרס זעום למדי — עבור חלב העומד בדרישות מחבלות תנובה לפי בדיקת הראדוקטאזה. הצעות רבות ושונות צצות במשק לפתרון בעיות קירור החלב. חברות קירור וסוכנים רבים פועלים בשטח זה. הציוד הנרכש על ידי המשק אינו פותר תמיד את הבעיות, או שהוא פותר אותן רק לאחר השקעה גדולה מדי. רצוי איפוא שהמשק העומד לרכוש ציוד קירור יידע את היתרונות והחסרונות שבכל ציוד שהוא ויקבל הדרכה נאותה. יש לברך על היוזמה שנינקטת ע"י מחלקות הקירור של הקיבוץ הארצי ושל משקי האיחוד. בלישכת ההדרכה בבאר-שבע מבצעים ניסוי בקירור חלב במשק המושבי. מועצת החלב פעלה עוד בשנות החמישים המוקדמות בבעיות קירור החלב.

לדעתי, יש צורך דחוף במינוי בעל מקצוע מוסמך, או וועדה מקצועית לשם קביעת הנחיות לכלל המשק בענייני קירור ולהדריך כל משק ומשק, בהתאם לתנאיו, בשטח חשוב זה.